

Colin Rushton

Sabotorul de la Auschwitz

*Povestea adevărată a unui soldat britanic
ținut prizonier la Auschwitz*

Traducere din limba engleză
de Monica Vișan

Editura For You
București

Capitolul 1

Arthur Dodd s-a născut și a crescut în districtul Castle din Northwich, un mic oraș din Cheshire, pe râul Weaver. Mama sa își pierduse primul soț în tranșeele din Franța, în timpul Primului Război Mondial, apoi se căsătorise cu tatăl său, un soldat din Regimentul Cheshire, imediat după Ziua Armistițiului. Arthur sosi pe lume pe 7 decembrie 1919.

Tatăl său era un om sobru și distant. Luptase în Războiul Burilor la începutul secolului și, ca sergent, fusese luat prizonier în timpul Primului Război Mondial. Ca părinte, avea o atitudine accentuat militărească și victoriană și nu prea avea timp de el și de sora lui mai mică.

La cincisprezece ani, Arthur renunță la școală și intră ucenic mecanic la Northwich Transport Company. Acolo învață să șofeze și începu să se familiarizeze cu mecanica motorului cu combustie internă, sub îndrumarea atentă și prietenoasă a șefului său, Harold Isherwood. Pentru munca sa, primea rotunda sumă de 10 șilingi (50 de *pence*) pe săptămână.

Compania deținea un Ford People's Popular, cu care erau transportați mecanicii la camioanele defecte. Arthur se îndrăgosti de această mașină din prima clipă în care o văzu. Pe ea învăță să conducă și, după ce adăugă un an în plus la vârsta sa reală în formularul de înscriere pentru obținerea permisului de conducere, trecu examenul la începutul anului 1935. Un an mai târziu, repetă minciuna și trecu și testul pentru conducerea vehiculelor grele, destinate transportului de mărfuri.

Acei primi ani de muncă fură cei mai distractivi pentru Arthur. Harold îl îndrăgi pe tânăr. Mergeau adesea să pescuiască împreună pe unele dintre numeroasele iazuri din Cheshire. Arthur trebuia să lucreze ca ucenic, conform legii uceniciei, timp de șapte ani, iar când Harold își deschise propria firmă de transport, în 1937, îl invită să-și încheie stagiul alături de el.

Deși era tentat să accepte, zece șilingi pe săptămână nu erau nici pe departe suficienți traiului departe de casă, așa că Arthur fu nevoit să refuze. De asemenea, mama sa nu era de acord, așa cum nu era de acord cu munca în transporturi în general. Pe atunci, șoferii trebuiau să-și găsească singuri clienții, putând lipsi de acasă și câte trei săptămâni la rând.

Fără Harold, Arthur se plictisi repede și începu să-și caute de lucru în altă parte. La optsprezece ani, își făcu intrarea în lumea deșeurilor metalice, fiind angajat ca șofer de Jimmy Caffrey, un respectat antreprenor local. Caffrey avea o singură mașină, iar majoritatea comenzilor veneau din partea consiliului local din Middlewich. Drept urmare, Arthur era acasă în fiecare seară la ora ceaiului și era plătit cu generoasa sumă de cinci lire pe săptămână.

Caffrey era un om bun. Adesea își punea camionul la dispoziție pentru transportul localnicilor către spitalul

Clatterbridge, din peninsula Wirral. Pentru această treabă suplimentară, Arthur primea cinci șilingi, adică jumătate din ceea ce primea la Northwich Transport Company pentru o săptămână întreagă. Pentru mulți, camionul lui Caffrey era singura cale de a ajunge la spital să-și viziteze rudele bolnave, dar acesta nu obiecta nici când se urcau și oameni care doar voiau să se bucure de o zi liberă.

– Ia-o și pe mama ta, obișnuia să-i spună lui Arthur. Plimbarea îi va face bine.

În ciuda generozității și bunăvoinței lui Caffrey, doamna Dodd era în continuare nefericită din cauza activității fiului ei, așa că îl convinse într-un final să se alăture companiei de navigație Weaver Navigation Company. Bunicul său navigase pe bărcile de la Salt Union, iar unchiul lui fusese șef de echipă acolo. Pentru a-i face pe plac mamei sale, Arthur fu nevoit să renunțe la șofatul care îi plăcea atât de mult și să se mulțumească acum cu un salariu mai mic. La WNC debută doar cu o guinee (o liră și cinci *pence*) pe săptămână, ajungând la 38 de șilingi (1 liră și 90 de *pence*) la 21 de ani.

Îi dădea mamei sale cea mai mare parte a salariului, cum făcea și când lucra pentru Caffrey, deci ea avea cel mai mult de suferit din cauza reducerii venitului. Era, totuși, mai preocupată de perspectivele pe termen lung și vedea siguranță și posibilitate de avansare în noua lui poziție.

Timp de trei luni, a fost angajat la Weston Point, în Runcorn, unde tocmai se finaliza construirea câtorva cabane din lut. Parcurgea în fiecare zi aproape 30 de km până la serviciu, pe o bicicletă de fete, iar când vântul bătea din față, călătoria putea să dureze chiar și o oră jumătate. Adulții primeau nouă *pence* pe zi pentru cheltuieli cu transportul, dar Arthur, care avea sub 21 de ani, primea

doar șase *pence*. Cum autobuzul costa nouă *pence*, drumul dintre Runcorn și Northwich era mereu plin de băieți tineri care pedalau spre serviciu și înapoi.

În anul 1938, planurile Germaniei păreau tot mai amenințătoare și începu să se vorbească despre un nou război. Hitler era la putere de cinci ani, iar în martie Germania anexase Austria. Ned Bebbington, un bun prieten de-al lui Arthur de la WNC, se hotărâse să se alăture armatei teritoriale. Arthur fu încurajat să facă același lucru, dar răspunsul mamei sale fu un melodramatic „Nu!”. Speriată de probabilitatea tot mai mare a izbucnirii războiului, știa că cei din armata teritorială vor fi primii chemați și voia ca prețiosul său fiu să rămână acasă cât mai mult posibil. (Întâmplător, Ned ajunsese sergent în Regimentul Cheshire și petrecu tot războiul ca manager al popotei ofițerilor în Irlanda de Nord.)

Către sfârșitul verii lui 1938, Arthur se plimba cu două fete pe malul râului, lângă Hartford, împreună cu bunul său prieten, Alan Parks.

– Intru în Marină, Arthur, spuse Alan. Nu vrei și tu?

Alan era contaminat de fervoarea patriotică ce cuprinsese toată țara, dar Arthur, neavând nici 20 de ani împliniți, încă avea nevoie de permisiunea mamei sale și era în continuare refuzat. Războiul avea să fie o perioadă tristă pentru familia Parks, cu ambii băieți, Alan și fratele său, George, uciși. Alan își pierdu viața la bordul crucișătorului *HMS Repulse* în Singapore, iar George în Royal Air Force.

În luna septembrie a aceluiași an, guvernele Franței și Marii Britanii erau văzute de cei mai mulți ca fiind slabe în opoziția lor față de incursiunile și cerințele tot mai mari ale Germaniei naziste. Lui Hitler i se făcu o mare concesie când i s-a permis să anexeze Regiunea Sudeților, zona germanică a Cehoslovaciei, fără niciun fel de opoziție.

În aceeași lună, posibilitatea ca Arthur să aibă un rol activ în război păru să dispară complet. Tocmai ajuta la deplasarea unei bărci de-a lungul rampei, când piciorul stâng îi fu prins între rampă și roată. Trecură câteva momente până își dădură seama și ceilalți, timp în care laba piciorului îi fu aproape complet retezată; doar tendoanele o mai țineau agățată de picior. Tendonul lui Ahile îi fu retezat, iar călcâiul era grav zdrobit.

Laba piciorului îi fu prinsă înapoi și salvată de la amputare de către dr. Booth, de la Northwich Infirmary; dar i se spuse fără ocolișuri, în timpul lungii și dureroasei recuperări, că-și va petrece restul vieții cu un picior be-teag. În fiecare zi, făcea câte o ședință dureroasă de fizio-terapie, ca să-și întindă tendonul lui Ahile și să poată pune călcâiul jos. În anumite zile, durerea era de nesuportat, dar, în doar șase săptămâni, se refăcu îndeajuns încât să se întoarcă schiopătând la muncă, preluând sarcini ușoare, ca magazioner.

În timpul verii anului 1939, în ciuda eforturilor paci-fiştilor din guvern, Marea Britanie era în mod inevitabil tot mai atrasă spre război. În sfârșit, în 1 septembrie, armata germană și Luftwaffe² invadară Polonia într-un nemilos și criminal *blitzkrieg* [„război fulger“]. Nu a mai fost loc de negocieri. Hitler era pregătit de un război eu-ropean și aruncase mănușa. Cu mâna tremurândă, Marea Britania o ridică.

Pentru Arthur, primele câteva luni de război fură o mare dezamăgire, dar acest sentiment fu depășit în februa-rie 1940 de suferința provocată de moartea mamei lui. Lua-se gripa care măturase iarna aceea întreaga țară și murise de pleurezie. Pivotal familiei dispăruse; dar părăsise această lume fericită, știind că Arthur nu va lupta în război.

² Armata aeriană germană. (n.tr.)

În tot acest timp, tratamentul lui Arthur continua, cu ajutorul doctorului Booth. Arthur nu acceptase nicio clipă că rănilor lui sunt permanente. Presa era plină de anunțuri despre nevoia urgentă de voluntari, așa că îi spusese medicului că ar vrea să se înroleze. Acesta știa că Arthur nu avea nicio șansă să treacă examenul medical, dar credea că este important ca starea lui mentală să fie bună.

– Sincer, s-ar putea să fie prea devreme, Arthur, i-a spus, dar poți să încerci. Disponibilitatea este tot ce poate oferi mai mult un tânăr pentru țara sa.

La evaluare, fu examinat de un medic specialist ortoped pe nume dr. Hay, care îl privi cu atenție în timp ce s-a dezbrăcat până la chiloți și a început să meargă emoționat prin cameră. Dr. Hay își scrisese raportul și îl înmână ofițerului de recrutare, un veteran din Primul Război Mondial, care purta o eșarfă stacojie peste piept și avea o mustață gri, stufoasă. Se uită peste raportul medical și dădu ușor din cap.

– Îmi pare rău, băiete, spuse el, dar nu te putem primi. Ai primit calificativul B2, mă tem că nu e suficient.

Văzându-i supărarea nedisimulată, încercă să-l liniștească, deși în zadar.

– Băiete, acesta nu e un calificativ definitiv. Eu zic să continui să exersezi și să încerci din nou într-un an sau doi.

Arthur coborî privirea în pământ și încuviință din cap în liniște, apoi se întoarse și porni spre ieșire. Chiar înainte de a ieși pe ușă, ofițerul îl strigă.

– Ia stai puțin, ai permis de conducere?

Era clar că încerca să-i găsească un loc potrivit tânărului. Arthur spuse că are permis categoria B, iar fața ofițerului se lumină.

– Păi, tinere, nu știi dacă-ți putem da o pușcă, dar ai putea să fii de ajutor ca instructor auto.

Îi spuse ca va fi contactat curând de cineva din partea Armatei. Arthur era în culmea fericirii. Măcar va purta uniformă și va avea partea sa de contribuție. Își aminti de mama sa și zâmbi în sinea lui. Va fi în armată și, în același timp, la volanul unei mașini. Mama sa ar fi făcut o criză! „Stai liniștită, mamă“, își spuse el, „voi fi departe de luptă“.

Cuprins

Cuvinte de apreciere pentru cartea <i>Sabotorul de la Auschwitz</i>	5
Prolog	7
Partea I / Povestea lui Arthur	13
Partea a II-a / Alte mărturii	155
Partea a III-a / Fragmente din depozițiile depuse sub jurământ la Nürnberg	211
Partea a IV-a / Reacții la relatarea lui Arthur	227
Partea a V-a / Felul în care Guvernul britanic i-a tratat pe supraviețuitori	245
Epilog	253
Anexă / Lista prizonierilor de război din Commonwealth uciși în raidul aerian asupra Auschwitzului în 20 august 1944	254
Să nu uităm!	259
Mulțumiri	269